

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A nemzetközi környezetvédelmi jog szektorális területei

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 25 dia

Tartalom:

Atmoszféra védelme 4-5. old

Ózonpajzs védelme 6-7. old.

Éghajlatváltozás szabályozása 8-13. old.

Világűr védelme 14-15. old.

Tengeri környezet védelme 16-17. old.

Antarktiszi védelme 18. old.

Flóra, fauna védelme 19-20. old.

Veszélyeztetett fajok kereskedelmi szabályozása 21. old.

Biológiai sokféleség védelme 22. old

Különösen veszélyes tevékenységek 23. old.

Fogalomtár 24. old.

Önellenőrző kérdések 25. old.

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 3 óra

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 2 óra

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatók.

Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 0,5 óra

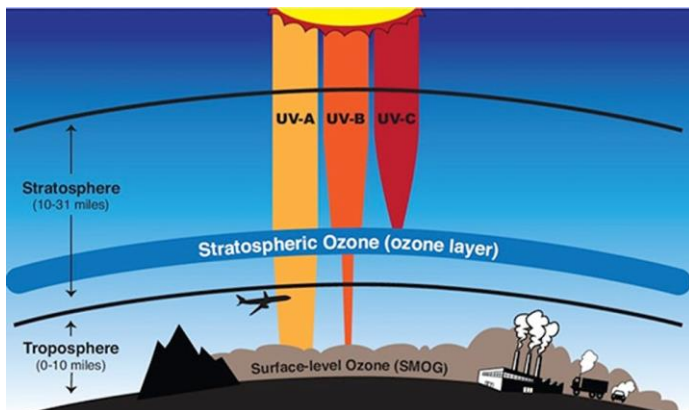
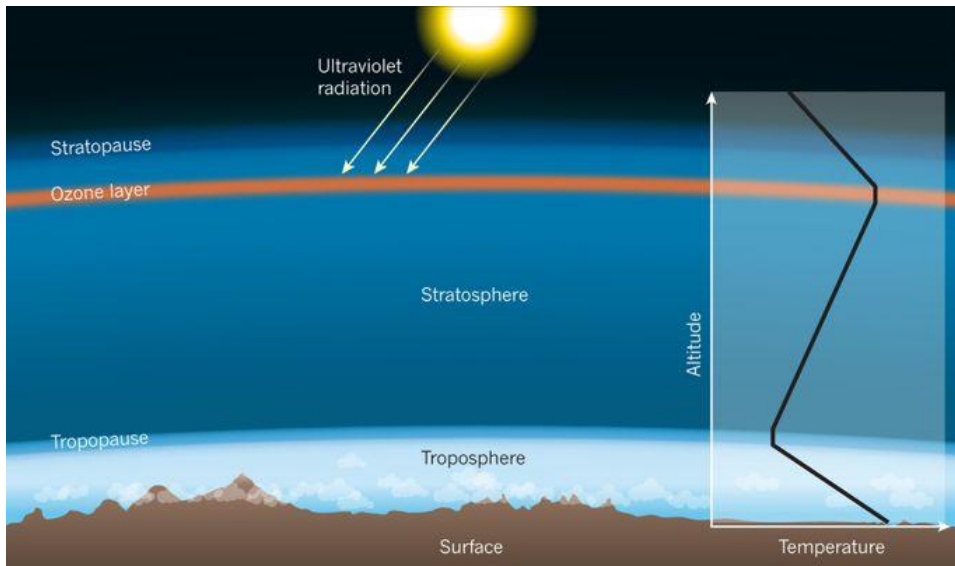
A szabályozás területei- szektorális jogterületek

Az atmoszféra védelme

- Skandináv államok – légszennyezés 98%-a külföldről érkezik
- A sztratoszferikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény
- Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban 1987. szeptember 16-án aláírt jegyzőkönyv
- Számos „puha” politikai jellegű kötelezettségvállalás
- Jegyzőkönyvek: kén kibocsátása (1985) nitrogén-oxidok (1988) illékony szerves vegyületek (1991) kénkibocsátás további csökkentése (1994) tartósan megmaradó szerves anyagok (POP) és nehézfémek (1998) savasodás, eutrofizáció (1999)

Az atmoszféra védelme

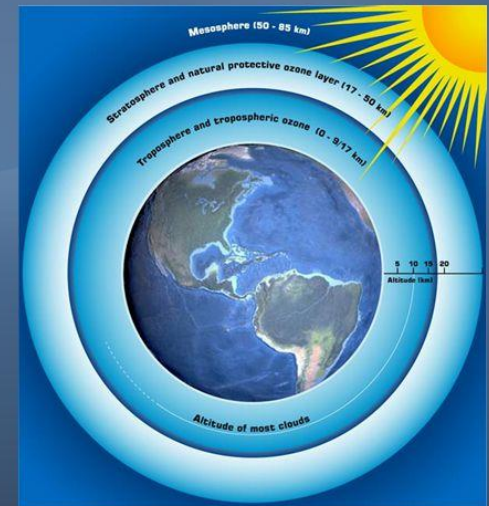

Az ózonpajzs védelme

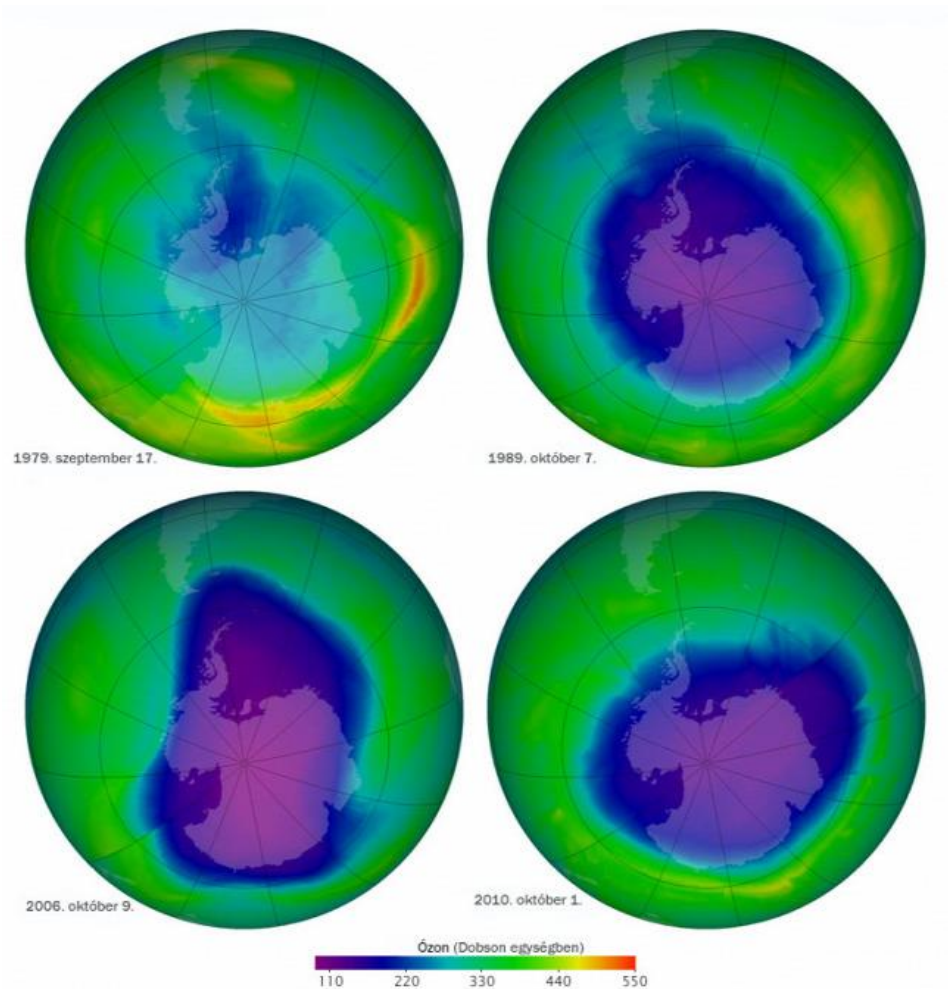
- A sztratoszferikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény
- Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban 1987. szeptember 16-án aláírt jegyzőkönyv
- CFC gázok:
kloro-fluoro-karbonok
- 1990: 595 ezer tonna
- 2011: 5 ezer tonna
- Fejlődő államok továbbra is használják

Mi az ózon?

Három atomból álló oxigén-molekula, ami a természetben a levegő kétatomos oxigénjéből keletkezik és könnyen el is bomlik. Keletkezése ultraibolya sugarak (napsugár, kvarclámpa), elektromos szikrák, villámlás, hegesztés és számos kémiai reakció hatására történik. Az ózon egy csekély mennyisége a talaj közelében található, míg 90%-a 15-30 km magasságban a sztratoszféra ózonpajzsát alkotja.

Sérült ózonpajzs gyógyulása

Éghajlatváltozás

Az éghajlatváltozás vagy klímaváltozás a klíma, az éghajlat tartós és jelentős mértékű megváltozását jelenti - helyi vagy globális szinten. A változás kiterjedhet az átlaghőmérsékletre, az átlagos csapadék mennyiségre és a széljárásra. Az éghajlatváltozás jelentheti az éghajlat változékonyságának módosulását is.

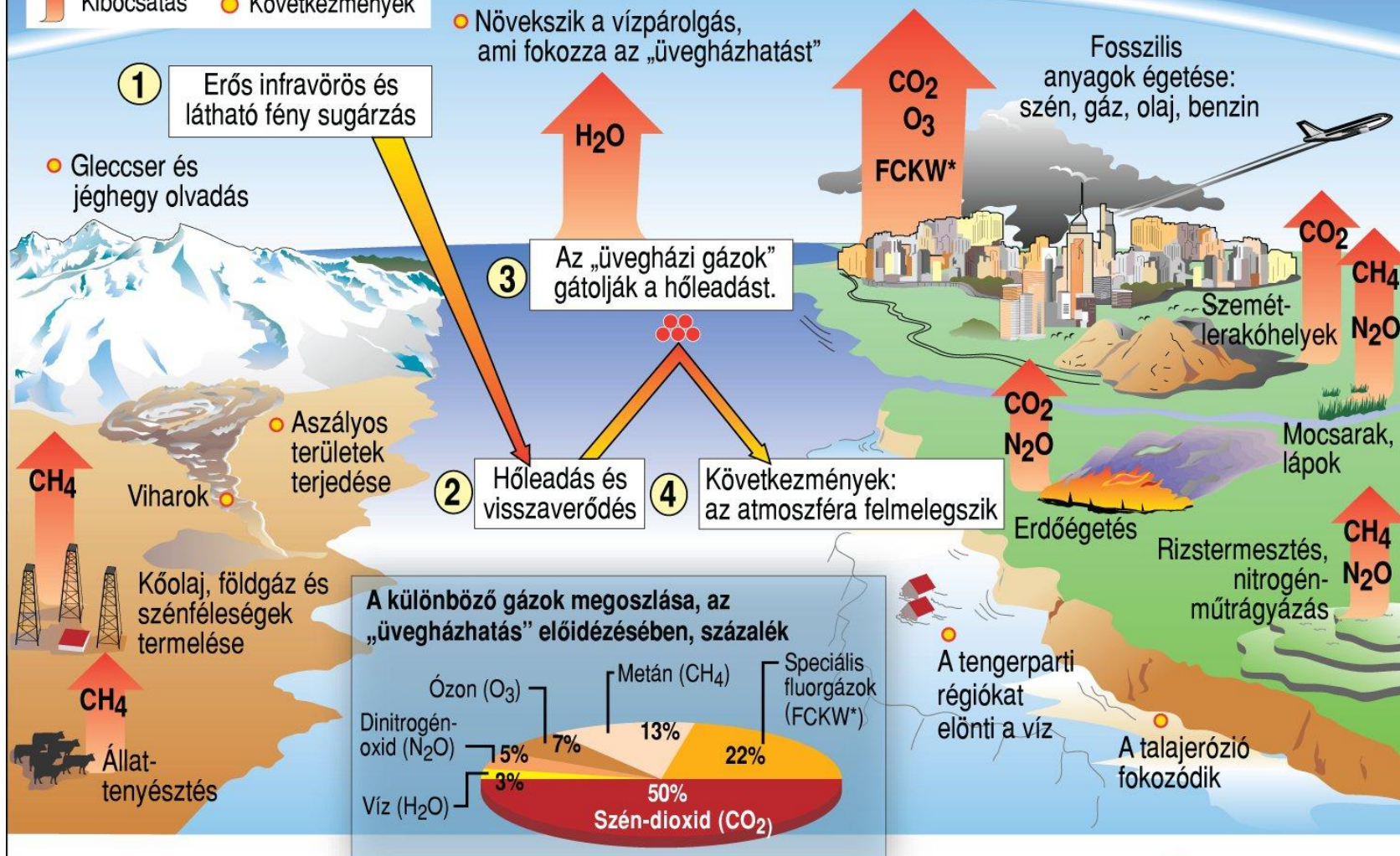
<https://www.youtube.com/watch?v=ifrHogDujXw>

- **Globális felmelegedés:** a Föld átlaghőmérsékletének emelkedése, amely szélsőséges időjárási jelenségekhez vezet. Emelkedik a felszíni vizek és a troposféra hőmérséklete is.
- CO₂ és más üvegházhatású gázok
- Közgyűlési nyilatkozatok (1988, 1989)
- 1989. Környezetről szóló Nyilatkozat
- 1992. UNFCCC (1994.) *United Nations Framework Convention on Climate Change*
- Jelentések, programok kidolgozása, információcsere, oktatás
- Fejlődő államok

Üvegházhatás

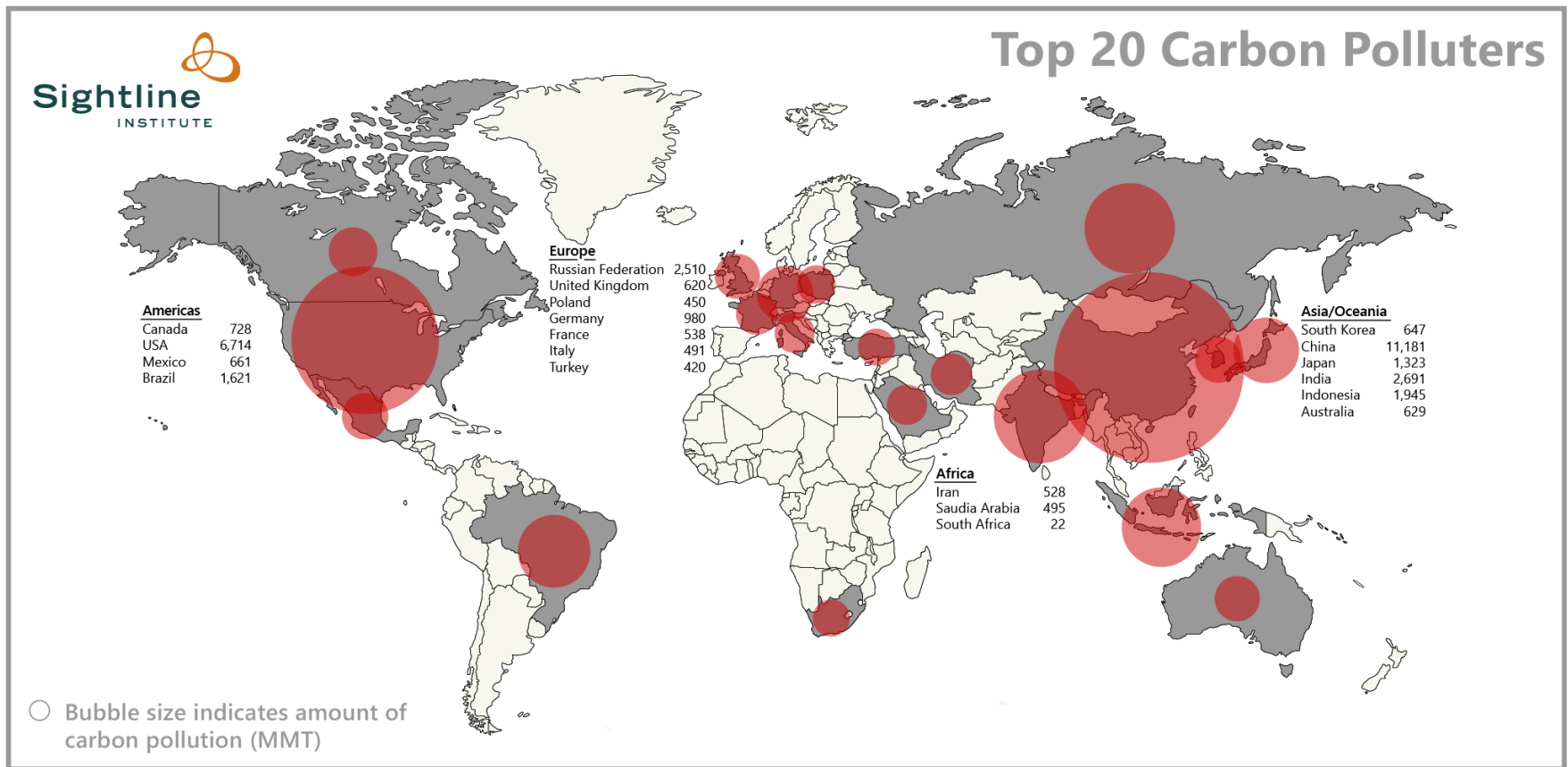
↑ Kibocsátás ● Következmények

* FCKW, fluor-klór-szénhidrogének

Forrás: DPA / MTVA Sajtó- és Fotóarchívum / MTI | | | www.mti.hu

Legnagyobb CO₂ kibocsátó államok

Éghajlat-változási Kormányközi Testület = IPCC

Intergovernmental Panel on Climate Change

- WMO és UNEP együtt hozta létre 1988-ban
- 2007-ben Béke Nobel-díj
- Összefoglaló jelentések
- Munkacsoportok és leltárkészítő egység
- Átfogó, objektív, átlátható kép
- WMO genfi székhelye
- Tudományos és szakmai felülvizsgálati folyamat – végső jelentés
- Eddig hat jelentés készült el (1990-2018)

Global Warming of 1,5 °C – 6. jelentés

<https://www.ipcc.ch/sr15/>

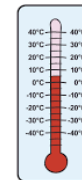
Kiotói Jegyzőkönyv és Párizsi Klímaegyezmény

- **Kiotói Jegyzőkönyv**

- Elfogadása: 1997.
- 2005-ben lépett hatályba, Európai Unió, Japán és Oroszország is részes félle váltak.
- Hatálybelépéshez kellett: az 1990-es szén-dioxid kibocsátás 55%-át adó államok részes félle váljanak.
- Kötelezettségvállalás idejére átlagosan 5%-al kell csökkenteniük az üvegházhatású gázok kibocsátását.

- **Párizsi Klímamegállapodás**

- 2015-ben, Párizsban fogadták el
- 2020 utáni időszakra vonatkozik
- a kormányok abban állapodtak meg, hogy jóval 2 °C alatt tartják a globális éves átlaghőmérséklet emelkedését az iparosodást megelőző szinthez képest, és erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a hőmérséklet-emelkedés mindössze 1,5 °C legyen

<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/timeline/>

Világűr környezetvédelme

- Űrszemét: működő műholdakra, űrhajókra, űrállomásokra veszélyt jelenthet; a 2013-ig pályára állított 6 ezer űrobjektumból 5 ezer már nem működik.
- **1967. Világűregyezmény 9. cikk**: el kell kerülni a világűr és az égitestek káros szennyezését
- **1972. Az űrobjektum által okozott károkért való felelősségről szóló egyezmény**
 - Felbocsájtó állam felelőssége
- **1979. Hold-egyezmény**
 - Megtiltja az égitestek környezetének megváltoztatását, és kötelezi az államokat, hogy tegyenek lépéseket a véletlen szennyezések ellen.

Űrszemét

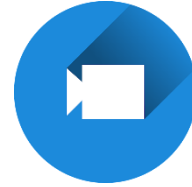

Tengeri környezet védelme

- 1982. évi tengerjogi egyezmény (**UNCLOS**)
- Tengeri környezet védelme, erőforrások kiaknázása, hulladék, járművekről történő környezetszennyezés
- A hajókról történő szennyezés megelőzéséről szóló 1973. évi nemzetközi egyezmény és az ahhoz csatolt 1978. évi Jegyzőkönyv (**MARPOL 1973/1978.**)
- Az 1969. november 29-én kelt **Brüsszeli** Egyezmény az olajszennyezésből eredő károkért való polgári jogi felelősségről
- Az **olajszennyezésből** eredő károk megtérítése céljára felállítandó nemzetközi alapról szóló egyezmény (1971)
- A tengerfenéken található ásványi **erőforrások** feltárásáról vagy kiaknázásából eredő olajszennyezések vonatkozásában felmerülő polgári jogi felelősségről szóló egyezmény (1977)

Olajszennyezés

<https://www.youtube.com/watch?v=CR2VDhdxSU>

- az 1960-70-es évek olajszennyezései felhívták a figyelmet a tengeri környezet sérülékenységre pl. Torrey Canyon, 1967.

Antarktisz

- 1959. (1961.) Antarktisz-egyezmény – katonai tevékenység, nukleáris kísérlet és nukleáris hulladéklerakás tilalma
- 1972. Antarktiszi fókák védelméről
- 1980. Antarktiszi tengeri élő erőforrások megőrzéséről szóló Egyezmény – halak, kagylók, rákok, madarak

- ~~• 1988. Antarktiszi ásványi erőforrások szabályozásáról~~
- 1991. (1998.) Kiegészítő jegyzőkönyv – 50 éves időszakra
- Hat kiegészítő jegyzőkönyv

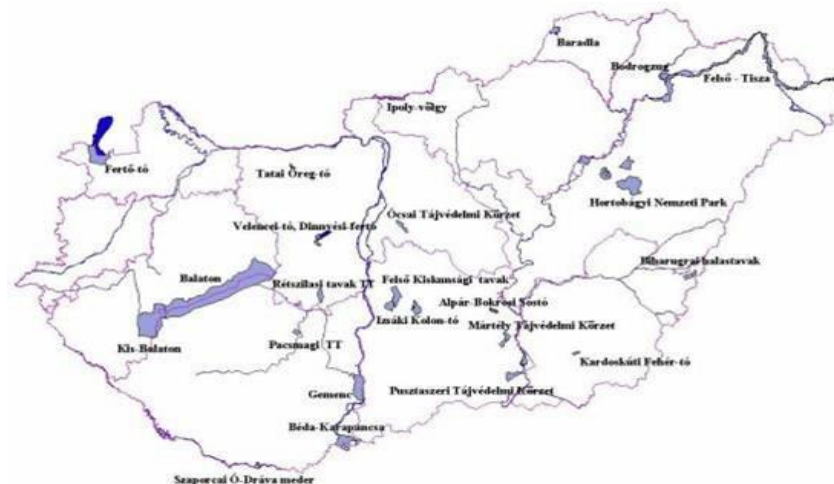
Fauna és flóra védelme

- **Szabályozás jellege**
- Meghatározott faj védelme: 1973. Jegesmedvék védelméről szóló egyezmény, 1946. Nemzetközi bálnavadászati egyezmény
- Meghatározott természeti értékkel bíró terület védelme: 2003. Kijevi Egyezmény a Kárpátok védelméről, Ramsari Egyezmény 1971. a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint a vízimadarak élőhelyeiről
- Biológiai sokféleség védelme: 1992. Biológiai Sokféleség Egyezmény
- Közvetett védelem: 1973. CITES Egyezmény

Legfontosabb egyezmények

- **Ramsari** Egyezmény 1971. Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen mint a vízimadarak élőhelyéről és az azt kiegészítő 1982-es Jegyzőkönyv
- **Bonni** Egyezmény 1979. Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről.
- 1979. Egyezmény az **európai** vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről.

A veszélyeztetett fajokkal folytatott kereskedelem korlátozása

- **A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről, Washington, 1973. (CITES)**
- Az egyezmény alapvető célja, hogy a Föld természeti rendszerének pótolhatatlan részét képező veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajokat megóvja a kereskedelmi célú kihasználástól, a jelen és jövő nemzedékek számára fenntartsa, valamint az ezekhez szükséges nemzetközi együttműködés rendszerét kialakítsa.
- I. Függelék: kipusztulással közvetlenül fenyegetett állat- és növényfajok: teljes kereskedelmi tilalom.
- II. Függelék: aktuálisan veszélyeztetett állat- és növényfajok - nemzetközi kereskedelmük szigorú szabályozás alá esik a túlhasználat megakadályozása érdekében.
- III. Függelék: olyan állat- és növényfajok, melyek előfordulási helyükön veszélyeztetettek, az illető országnak nemzetközi együttműködésre van szükségük e fajok megóvása érdekében.

Biológiai sokféleség védelme

- **Biológiai sokfékeség egyezmény, 1992**
- **Célok:** a biológiai sokféleség megőrzése, komponenseinek fenntartható használata, a genetikai források hasznosításából (a vadon élő élővilágból) származó haszon igazságos elosztása
- **Néhány konkrét kötelezettség:** az Egyezmény értelmében minden fél vállalja, hogy: tevékenysége nem okoz környezeti kárt határain kívül, nemzeti stratégiát alakít ki a biológiai sokféleség védelmére és fenntartható hasznosítására, intézkedik a veszélyeztetett fajok visszatérése, visszatelepítése érdekében, a megőrzést segítő kutatási és képzési programokat hajt végre, környezeti hatásvizsgálat alá veti azokat a terveket és programokat, melyek káros hatással lehetnek az élővilágra.
- 2000. biológiai biztonságról szóló **Cartagenai jegyzőkönyv**

Különösen veszélyes tevékenységek szabályozása

- Veszélyes hulladék kezelése: a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, **Bázelben**, 1989. március 22. napján aláírt **Egyezmény**
- **Ipari balesetek**: 1992. az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól szóló egyezmény

1986. Nukleáris balesetekről szóló korai tájékoztatással foglalkozó egyezmény

1987. Nukleáris baleset, illetve a radiológiai sürgősségi helyzet esetén való segítségnyújtásról szóló megállapodás

Fogalomtár

- ❑ **Szektorális szabályozás:** a környezetvédelmi jog azon része, amely az egyes környezeti tényezőket vagy jelenségeket helyezi védelem alá. Ide tartozik az atmoszféra és a légkör; az ózonpajzs; a természeti területek; a flóra (növényvilág) és fauna (állatvilág); a biológiai sokféleség védelme és a különösen veszélyes tevékenységekre vonatkozó szabályozás.
- ❑ **Biodiverzítás:** biológiai sokféleség, amely jelenti az egy adott területen élő (általában 1 m²) fajok számát, vagy az egy fajon belüli genetikai sokféleséget.
- ❑ **Különösen veszélyes tevékenységek:** olyan tevékenységek, amelyek különösen nagy kockázatot hordoznak, környezetszennyezők vagy magas a környezeti károkozás esélye. Például: ipari tevékenység, veszélyes hulladékok.

Önellenőrző kérdések

- ✓ Sorolja fel a nemzetközi környezetvédelmi szektorális területeit!
- ✓ Sorolja fel a nemzetközi környezetvédelmi jog egyes szabályozási területeihez kapcsolódó legfontosabb egyezményeket!
- ✓ Ismertesse az éghajlatváltozásra vonatkozó nemzetközi egyezményeket!
- ✓ Milyen módon szabályozzák a veszélyeztetett fajok kereskedelmét?
- ✓ Mit jelent a biológiai sokféleség?

Nézz utána!

A CITES

https://gordius.blog.hu/2017/06/21/elefanttemeto_536#more12611921

https://gordius.blog.hu/2017/01/01/vadvilag_vegveszelyben

https://gordius.blog.hu/2017/04/12/vadvilag_vegveszelyben_577

<https://www.youtube.com/watch?v=cEnMlKWn2cM>

- *A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.
- *A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- *A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

*Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.*

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE